

[ran, Rusiya v Trkiy anlamas v Astana grnn prespektivlri](#)

Hlb hrinin azad olunmas, ran, Rusiya v Trkiynin Moskvada trfli gr v Qazaxstann Astana hrind siyasi mzakirlri davam etdirmk bard razla glinmsi Suriya bhrannn hlli prosesind yeni mrlhlin .baladn gstrir

Qazaxstanda ba tutan danqlar Suriya bhrannn zlmsi istiqamtind mhm dn nqtsi ola bilir. Ancaq bu msl hr eydn nc ran, Rusiya v Trkiynin Moskva grnn byanatna sadiq qalmalar v .btn mzakir trflrinin mvcud durumun davamnda tmkin gstrmsindn asldr Zahirn, Hlbd ne illik gc snandan v dvlit qvvlrinin bu yalt tamamil nzartinin brpa edilmsindn sonra mharibnin sas trflri (ran, Rusiya, Suriya dvliti, Trkiy v Suriya dvlitinin mxaliflrinin bir hisssi) qbul etdir ki, hcum vziyyti almaq v daha ox nailiyytlr qazanmaa tla yaxud sfrn toplanmasnn hasili onlar n ks ntic ver bilir v ld edils mmkn olan nisbi nailiyytlri d thlky .sala bilir

Mvcud durumun davam etmsi trflrin he biri n istniln olmasa da ancaq vziyytin dyimsinin ar nticlrl sonunclanmas mmkndr. Ona gr d Astana gr tqribn btn mzakir trflri n nailiyyt ld etmkdn daha ox qazanlm nailiyyti itirmmk hmiyyti dayr. Bu zdn Astana mzakirlri Suriya .bhran n myyn siyasi hll yoluna evrilmrs, bu hll yolu n azlar zrind razlama olacaqdr n azla razlamann mnas budur ki, mzakir trflrinin hr biri mxtlif sbblr gr o cmldn mharibdn yorulma, mharib xrclrinin artmas, yeni qlby midsizlik n az mmkn nailiyytlri qazanma istdiklri qlbni qazanmaa tla etmkdn stn tutur. n az razlamann sas sbbi budur ki, razlamaya meylin sviyyisi yksk olsa da, bununla bel trflrin hr birinin nailiyytlri n az hdd olmasna diqqt etmkl trflrin mzakird ox elastiklik gstrmsi mmkn deyil. Trflrin hr birinin n azdan paynn brabr olmamasndan v bu zdn mvcud vziyytdn razqlarinn sviyyisi, hminin mzakirlrin ntic vercyin meylin sviyyisi frqlidir. Bel bir raitd ortaya xan mhm sual budur ki, n az razlama Suriyann glcyi n hans hdd arxaynlq yarada, davaml ola bilir? V xsusi olaraq ran slam Respublikas n hans nticlri tzmin ed bilir? Bu suala cavab verm k n mzakir trflrinin .hr birinin mzakirlr daxil oldu zaman durumunun aradrlmas lazmdr

Rusiya mzakirlr el bir vziyytd gedir ki, digr trflrin hr birindn ox qdrtd manevrin malikdir. Rusiya n razlama ld edilmsi razlama mzmunu qdr hmiyyt daya bilir. Ona gr d digr oyunularla mqayisd Rusiya mzakirlrin uurlu olmasna daha ox can atr. Rusiyann mzakirlrdn istdiyi budur ki, bir trfdn bu lknin Suriyada maraqlarna tzminat yaransn, digr trfdn d Suriyadan abrl x n rait yaransn. Moskvann Dmqd siyastinin balca istiqamti Suriyada daxili mharibnin iddtlnmsi, xsusn d D-in bu lky giriindn sonra bir trfdn daxili mxaliftlri, digr trfdn d xarici ekstremist cryanlar bir-birindn ayrd etmy tla olmur. Moskvann fikrinc birinci qrupla (Suriyda dvlit mxaliflri) mzakir etmk olar. Ancaq ikinci grup (xarici ekstremistlr v D) terrorizml mbariz aparma iddia edn btn lkrin itirak il hcuma mruz qalmaldr. Ruslar yax v pis terrorizm arasnda frq qoymasa da ancaq beynlxalq tzyiqlrdn qamaq v mharib xrclrini azaltmaq n tla edir ki, Suriyada dyn qvvlr arasnda paralanma yaratsn v bu qvvlrdn bir hissini siyasi mzakirlr yolu il idar etsin v digr hissini d beynlxalq koalisiya yaratmaqla hcum etsin. Ona gr d Astana gr Rusiyann Suriya siyastind mhm dn nqtsi ola bilir. Bu mzakirlr uurlu olaca tqdird Suriyada faliyytd olan rus qounlarnn diqqt kn hissiniin vzifsi baa atacaq v onlar Rusiyaya dnck (lbtt, digr hissi D-l mbariz aparmaq n Suriyada qalacaq). Ancaq bu mzakirlr smrli olmad surtd Rusiya daha ciddi qrar qbul etmy mcbur olacaq. Bu raitd ruslar mzakirnin uursuzluunun sas sbbkar kimi mxaliftlri grrs, ox gman ki, Rusiyann Trkiy il ixtilaf artacaq v Trkiynin mxaliftlri idar ed bilmkd bacarqszlina ruslarn bhisi gclnck. Amma Rusiya mzakirlrin uursuzluunda Suriya dvlitini, yaxud ran sbbkar kimi tansa, bel gman edilir ki, Rusiya tdrin z yolunu randan

.ayracaq v Trkiyy kmk etmkl Suriya dvltn qar tzyiqlri artracaq
Hr halda bel nizr glir ki, ruslar Trkiynin mxaliftlri idar ed bilmkd gcn ox inanr v Amerikann
yeni dvltnin Suriya qarsnda siyastinin formalamasndan qabaq bu bhran Trkiynin mkdal il
istniln bir nticy atdrmaq zminddir. Dorusu budur ki, hm Moskva Suriyada Trkiyy
imtiyazlar vermy qadirdir, hm d Ankara oxdandr ki, Suriyann imalnda Rusiyaya tzminat
vermk ardncadr. Hminin Rusiya silahl qruplarn hrktlrinin qarsn almaqla tsirli rol oynaya
bilir. Bunun mqabilind Trkiy ox gman ki, mxalifti qruplar idar etmkl mvcud atksin davam
etmsin tzminat vermy qadir ola bilir. Bu qarqlq tzminatlar n az maraqlar iki trf n
mhmklndirck. gr mtdil mxalifti qruplar Trkiydn ayr nzrd tutsaq, onda bu qruplar yen
Amerikann, htta onlarn glckd Suriyada varln tzmin edn rbistan v Qtr kimi lkrlin
mdaxilsinin azalmasna diqqt etmkl n az mnftl kifaytln bilrlr. lbtt, bu qruplarn razl Rusiya,
htta Trkiy qdr d deyil. Ona gr d mvcud durumun dyicyi tqdird (msln, Amerika yaxud
rbistann bhran vziyytini yenidn dyidirmk istyrs) Trkiynin, yaxud siyasi mzakirlrin nticlrinin
.istyinin ksin ml etmlri, ld edilmi razlaman pozmalar mmkndr
Bu arada Suriyann digr iki oyunusu olan Suriya dvltn v ran slam Respublikas da bu
mzakirlrdn bzi n az nailiyytlrin (sd dvltnin qalmas kimi) qanedir. Ancaq iki sbbdn daha
mrkkb rtrl mzakirlr prosesin qatlmas mmkndr. Birincisi, sd dvltnin qalmas v mhmklnmsi
hr halda mzakirlrin davam etmsind zrind tkid olunmas bir mvzudur. kincisi is Suriya dvltn
Astana grnd ox imtiyaz ld etmk yox, daha az imtiyaz vermkl mzakiry qatlmadr. Halbuki,
Rusiya v bir qdr d Trkiy mzakirlr prosesind daha ox nailiyytlr ld etmy chd edirlr. Suriya
dvltn v onunla brabr ran slam Respublikas, htta sd dvltn qar mxalif qruplar mzakirlrin
.nticsind onlar n daha ar raitin yaranmamasna tla etmlidirlr
Doktor Mahmud uri
Qaynaq: ras